

Projectvoorstel voor de Kamer van Sociale Waarden: Naar een Waardegedreven Samenleving

Projectvoorstel voor De Kamer van Sociale Waarden

Datum: 3 december 2025

Door Alexander Groenheide

1. Inleiding

De huidige samenleving staat op een kruispunt. We worden geconfronteerd met sociale en technologische veranderingen die vragen om een herbezinning op onze **waarden** en de manier waarop we samenleven. **De Kamer van Sociale Waarden** stelt dat echte vooruitgang niet alleen ligt in meer regels of controle, maar in een *waardengedreven* benadering waarin menselijkheid, vertrouwen en gemeenschap centraal staan. Zoals de Kamer het verwoordt: *“De samenleving bevindt zich in een paradox: we streven naar zekerheid door risico's te beheersen, maar verliezen daarbij het vermogen om menselijk te handelen”*^[1]. Met andere woorden, in onze drang naar veiligheid en beheersing dreigen we de menselijke maat uit het oog te verliezen. Dit projectvoorstel presenteert een uitgebreide visie op een **Waardensamenleving** – een samenleving gebaseerd op gedeelde waarden – en benoemt concrete pijlers en initiatieven om die visie te verwezenlijken.

We erkennen dat een waardensamenleving ons niet zomaar in de schoot geworpen wordt. We moeten zélf het voorbeeld **voorleven** als we deze samenleving aan onze kinderen willen doorgeven. Dit voorstel is opgebouwd in hoofdstukken en subhoofdstukken. Eerst schetsen we de visie en kernvragen (Is een waardensamenleving een ideaal, een utopie of een realiteit in wording?). Daarna belichten we vier pijlers: **verantwoord ouderschap, bewustwording en richting (inclusief levenslang leren), Self-Sovereign Identity (SSI) en eigenaarschap** in onze onderlinge verbintenissen, en ten slotte praktische **handvatten** met verwijzing naar lopende **CIV-initiatieven** (Community Integrated Value-initiatieven). Elk deel bevat inspirerende citaten – zowel van de Kamer zelf als van andere denkers – en eindigt met prikkelende vragen om de lezer aan het denken te zetten.

2. Visie: Naar een Waardegedreven Samenleving

2.1 Ideaal, utopie of realiteit?

We dromen van een samenleving waarin **waarden** als respect, verantwoordelijkheid en rechtvaardigheid niet slechts woorden zijn, maar dagelijkse werkelijkheid. Thomas More beschreef ooit het ideaal van *Utopia* – een perfecte samenleving – als een onbereikbare droom. Is onze waardensamenleving zo'n droom? Of kunnen we haar werkelijkheid laten

De kamer van Sociale Waarden

worden? Utopieën hebben vaak een slechte naam gekregen, maar ze zijn waardevol als richtinggevende visies[2]. Onze visie is dat de waardensamenleving niet louter een utopie is, maar een richtinggevend **ideaal** dat we stap voor stap kunnen **benaderen**.

Belangrijk is te beseffen dat perfectie niet bestaat; een waardegedreven samenleving zal nooit “af” zijn. Maar elke vooruitgang – hoe klein ook – is betekenisvol. We kunnen *vandaag* al beginnen met het herwaarderen van menselijkheid in onze systemen. “*Wie zekerheid wil, offert zijn menselijkheid op*”, zo waarschuwt de Kamer van Sociale Waarden treffend[3]. Volledige zekerheid is een illusie, en een teveel aan controle ondermijnt de spontane, menselijke kant van het leven. Een waardensamenleving **omarmt onzekerheid** tot op zekere hoogte, omdat juist daar menselijke groei en moraal kunnen ontstaan.

Onze visie houdt rekening met de realiteit van vandaag – een complexe maatschappij met verschillende belangen – maar gelooft in een geleidelijke **transformatie**. Technologische innovaties kunnen daarbij helpen, mits ze ten dienste staan van onze waarden. “*Techniek kan in dienst staan van waarden. Self-Sovereign Identity (SSI) is daarvan een mooi voorbeeld.*”[4]. In deze visie werken menselijkheid en technologie samen: technologie beschermt wat waardevol is (bijvoorbeeld privacy en eigenaarschap), terwijl de menselijke maat richting geeft aan hoe we technologie inzetten.

2.2 Het voorbeeld zijn voor de volgende generatie

Een kerngedachte in onze visie is dat we **zelf het voorbeeld moeten zijn**. Waarden worden niet van bovenaf afgekondigd; ze worden beleefd en doorgegeven. Kinderen leren immers meer van hoe we *zijn* dan van wat we expliciet *zeggen*[5]. Of zoals schrijver W.E.B. DuBois het stelde: “*Kinderen leren meer van wie je bent dan van wat je hen leert.*”[5]. Willen we een samenleving vol respect en verantwoordelijkheid, dan moeten wij die waarden belichamen in ons dagelijks leven.

Dit betekent **verantwoordelijkheid nemen** in kleine en grote daden: van eerlijk handelen in ons werk tot open en respectvolle omgang in onze buurt. Het betekent ook fouten toegeven en bereid zijn te groeien. We kunnen niet van onze kinderen verwachten dat zij eerlijk en empathisch zijn, als wij dat zelf niet consequent proberen te zijn. Een treffende uitspraak in dit verband komt van Albert Einstein: “*Tracht niet een man van succes te zijn, maar probeer liever een man van waarde te zijn.*”[6]. Het streven naar persoonlijke waarden – zoals integriteit, behulpzaamheid en eerlijkheid – weegt zwaarder dan puur materieel succes.

In deze visie is de **waardensamenleving** geen utopisch eiland maar een gezamenlijke inspanning, een *proces*. Ieder van ons draagt bij. Het is idealistisch, ja, maar niet onrealistisch: overal zijn er al mensen en initiatieven die deze waarden in praktijk brengen. De Kamer van Sociale Waarden zelf is een voorbeeld van zo’n initiatief dat participatie, inclusiviteit en samenwerking centraal stelt[7]. Het manifest van de Kamer roept op tot een samenleving waarin menselijke waardigheid centraal staat en waarin top-down controle plaatsmaakt voor wederzijds vertrouwen[8]. Dat is geen verre utopie, maar een oproep die hier en nu weerklinkt bij velen.

Reflectievraag: *Zien we de waardensamenleving als een onbereikbaar ideaal, of herkennen we al concrete momenten in ons dagelijks leven waarin waarden de boventoon voeren? Wat kunnen we vandaag doen om die momenten te vermenigvuldigen?*

3. Verantwoord Ouderschap – Investeren in Nalatenschap

Een waardensamenleving begint thuis, bij **verantwoord ouderschap**. Ouders en opvoeders dragen de eerste verantwoordelijkheid om waarden door te geven aan de nieuwe generatie. Dit gaat verder dan materiële zorg; het gaat om het **voorleven** van waarden als liefde, geduld, eerlijkheid en verantwoordelijkheid. Een bekende uitspraak luidt: *“De beste ouder die je kunt zijn, is er een die het goede voorbeeld geeft.”*[9]. Kinderen kijken immers naar wat we **dóen**, meer dan naar wat we zeggen[10].

Verantwoord ouderschap betekent ook **opoffering**. Wie bewust voor kinderen kiest, kiest ervoor zichzelf deels opzij te zetten ten behoeve van zijn kind. Of zoals een treffende quote het zegt: *“Ouder zijn betekent dat je meer van je kinderen houdt dan je ooit van jezelf hebt gehouden.”* — Drew Barrymore[11]. Die onvoorwaardelijke liefde impliceert dat ouders bereid zijn offers te brengen voor het welzijn en de toekomst van hun kinderen. In extreme zin zouden we zelfs ons leven geven voor onze kinderen als het erop aankomt – *“wie werkelijk het kind liefheeft, zal desnoods zijn leven ontberren voor dat nalatenschap”*, om het in sterke bewoording te zeggen.

In de dagelijkse praktijk uit verantwoord ouderschap zich in **tijd en aandacht**. Het grootste cadeau dat we onze kinderen kunnen geven is niet materieel, maar onze aanwezigheid[12]. Dat betekent luisteren naar hun verhalen, hen begeleiden bij tegenslagen en successen vieren als zij iets goed doen. Het houdt ook in: grenzen stellen en waarden bijbrengen, ook als dat moeilijk is. Zoals Anne Frank al opmerkte: ouders kunnen richting wijzen en advies geven, maar uiteindelijk moeten kinderen zelf hun karakter vormen[13]. Verantwoord ouderschap is dus een evenwicht tussen sturen en loslaten, altijd in het belang van het kind.

Een belangrijk principe is het kind **onvoorwaardelijk centraal** stellen. In elk besluit zouden we moeten vragen: komt dit ten goede aan het kind, nu en op lange termijn? Binnen initiatieven van de Kamer van Sociale Waarden, zoals CIV-CARE, wordt dit principe expliciet gehanteerd: *“De inzet is vrijwillig en belangeloos, met het kind onvoorwaardelijk centraal.”*[14]. Dit vereist soms zelfopoffering en het opzijzetten van ego's of eigen ambities. Maar wie echt het belang van het kind op de eerste plaats zet, bouwt aan een betere toekomst voor de hele samenleving.

Reflectievraag: *Op welke manieren kunnen ouders en toekomstige ouders zich beter voorbereiden op hun rol als waarde-overdragers? Hoe kunnen we als maatschappij ouders ondersteunen die moeite hebben om tijd en aandacht aan hun kinderen te geven, zodat toch ieder kind liefde, grenzen en goede voorbeelden krijgt?*

4. Bewustwording en Richting: Levenslang Leren en Groeien

Een waardensamenleving vraagt om **bewustwording** bij alle burgers – bewustwording van onze eigen waarden, onze vooroordelen en onze ontwikkelpunten. Pas wanneer we ons *bewust* zijn van wat we belangrijk vinden en waar we misschien tekortschieten, kunnen we koers zetten richting verbetering. Deze bewustwording geeft **richting**: een moreel kompas voor ons handelen in werk, gezin en gemeenschap.

Belangrijk hierin is de houding van *bereidheid*: bereidheid om te leren, te veranderen en te verbeteren. We leven in een snel veranderende wereld, en oude zekerheden verdwijnen. In plaats van ons hiertegen te verzetten, moeten we bereid zijn *onzelf steeds opnieuw uit te vinden*. Dit principe van **een leven lang leren** staat centraal in onze visie. Het gaat niet alleen om formele scholing, maar om openstaan voor lessen van het leven op elke leeftijd.

De futurist Alvin Toffler verwoordde dit krachtig: “*De analfabeten van de 21e eeuw zullen niet degenen zijn die niet kunnen lezen of schrijven, maar degenen die niet kunnen leren, afleren en opnieuw leren.*”[15]. Met andere woorden: vasthouden aan vaste gewoontes of overtuigingen kan funest zijn in een veranderende samenleving. We moeten continu bereid zijn nieuwe inzichten op te doen (*leren*), oude, niet-helpende gewoontes los te laten (*afleren*), en ons nieuwe gedrag eigen te maken (*herleren*). Deze mentaliteit van levenslang leren zorgt ervoor dat we als individuen en als samenleving flexibel en weerbaar blijven.

Bewustwording betekent ook reflectie op het eigen handelen. Fouten maken is menselijk, maar er bewust van worden en ervan leren is wat groei mogelijk maakt. In plaats van te streven naar onfeilbaarheid, kunnen we beter een cultuur omarmen waarin feedback en zelfreflectie normaal zijn. De Kamer van Sociale Waarden pleit bijvoorbeeld voor *reflectieve praktijk* in zorg en onderwijs – in plaats van alles dicht te timmeren met protocollen, ruimte maken om te *begrijpen* wat er gebeurt en menselijk te handelen[16]. “Risicotaxatie moet niet beheersen, maar begrijpen,” klinkt het[16] – een oproep om minder vanuit angst en controle te leven, en meer vanuit inzicht en wijsheid.

Tegelijk moeten we duidelijk richting houden: **Welke waarden sturen ons?** Hier is *richting* een kwestie van doelen en idealen stellen. Bijvoorbeeld: werken we toe naar een inclusieve samenleving zonder uitsluiting? Dan moeten we in onze keuzes die richting vasthouden, ook als er kortetermijnverleidingen zijn om waarden te verloochenen. Bewust gekozen richting geeft houvast bij moeilijke beslissingen.

Reflectievraag: *Hoe kunnen we in ons dagelijks leven actief een houding van levenslang leren aannemen? Welke concrete stappen (bijv. jaarlijks een cursus, maandelijkse zelfreflectie, intervisie met collega’s) helpen om te blijven groeien in bewustzijn? En hebben we voor onszelf gedefinieerd welke kernwaarden onze ‘noordster’ vormen bij het bepalen van onze koers?*

5. Self-Sovereign Identity (SSI) – Eigenaarschap binnen Verbintenissen

In het digitale tijdperk is **vertrouwen** een cruciale waarde die op de proef wordt gesteld. Steeds meer van onze verbintenissen – of het nu gaat om het afsluiten van een contract,

De kamer van Sociale Waarden

het delen van medische gegevens, of het aanmelden van een kind op school – verlopen digitaal. Hier komt het concept van **Self-Sovereign Identity (SSI)** naar voren als fundament voor een waardensamenleving. SSI houdt in dat individuen zelf *eigenaarschap* hebben over hun digitale identiteit, persoonsgegevens en verbindingen, in plaats van deze uit handen te geven aan centrale instanties of Big Tech-bedrijven.

Waarom is SSI zo belangrijk? Ten eerste vanwege de **veiligheid en privacy**. *“Met SSI bouwen we een ecosysteem waarin mensen weer controle krijgen over hun digitale leven.”*[17] In een SSI-systeem beheert iedere burger zijn eigen digitale *wallet* met identiteitsbewijzen, diploma’s, medische data enzovoort. Alleen *jij* beslist met wie je welke gegevens deelt, en dit delen gebeurt op een veilige, versleutelde manier. *“Met een beveiligde SSI-wallet beschermen we onze privacy tegen ontransparante software-updates en digitale manipulatie.”*[18] Kortom, SSI creëert een **vertrouwensbasis** in het digitale domein: jouw data zijn van jou, en misbruik door derden wordt geminimaliseerd.

Ten tweede bevordert SSI **eigenaarschap binnen verbintenissen**. In elke relatie of transactie – of het nu met een overheidsdienst, een zorgverlener of een medeburger is – behoudt het individu grip op zijn gegevens en identiteit. Binnen het CIV-CARE initiatief bijvoorbeeld wordt SSI ingezet zodat *“individuen eigenaar blijven van hun digitale gegevens en erkenningen.”*[19]. Dit betekent praktisch dat bijvoorbeeld ouders en jeugdzorgprofessionals betrouwbare, door henzelf beheerde profielen hebben waarin hun bevoegdheden, ervaringen en feedback zijn vastgelegd. Het eigenaarschap ligt bij henzelf, wat wederzijds vertrouwen vergroot.

SSI moet **safe by design** zijn – veiligheid is geen extraatje maar de kern. We kunnen SSI zien als het *besturingssysteem* van de waardensamenleving: een onderliggende laag die zorgt dat alles op betrouwbare wijze functioneert, analoog aan hoe onze democratische rechtsstaat de “OS” is die het maatschappelijk verkeer ordent. Zonder veilige identiteit en data-uitwisseling komen waarden als privacy, autonomie en vertrouwen in het geding. Daarom zet de Kamer van Sociale Waarden sterk in op SSI als hoeksteen van haar projecten. In CIV-CARE is dit al realiteit: *“Met SSI krijgt iedere deelnemer een verifieerbaar waardepaspoort waarin... resultaten decentraal worden opgeslagen – volledig in eigen beheer.”*[20]. Deze *waardepaspoort*-aanpak laat zien dat technologie de ethiek kan versterken: competenties en bijdragen van mensen (bijvoorbeeld een ouder die als mentor fungeert, of een burger die bijspringt in een crisis) worden erkend en gevalideerd, zonder dat iemands autonomie wordt aangetast.

Tot slot draagt SSI bij aan **transparantie en vertrouwen** tussen partijen. Omdat verificatie van informatie direct tussen betrokkenen plaatsvindt (peer-to-peer, vaak met blockchaintechnologie op de achtergrond), is er minder afhankelijkheid van centrale autoriteiten. Dit sluit aan bij het streven naar decentralisatie van macht en verantwoordelijkheid in een waardensamenleving. Technologie ondersteunt zo het **federatieve model** van samenwerken: *“geen centrale hiërarchie, wel gedeelde verantwoordelijkheid”*, zoals de Kamer bepleit[21]. SSI is niet zomaar een IT-tool, maar een

middel om onze *waarden* – autonomie, privacy, vertrouwen – concreet te borgen in de digitale infrastructuur van de samenleving.

Reflectievraag: *Hoe kunnen we de toepassing van SSI breder stimuleren, zodat iedere burger begrijpt wat de voordelen zijn? Welke waarborgen en wetgeving zijn nodig om SSI-systemen echt veilig en toegankelijk te maken voor iedereen (denk aan standaarden, open source ontwikkeling, etc.)? En op welke manier kan SSI bijdragen aan jouw dagelijkse leven – voel je je klaar om je eigen digitale identiteit te beheren?*

6. Handvatten voor Implementatie: CIV-initiatieven in de praktijk

Om de kloof tussen visie en praktijk te overbruggen, presenteert dit hoofdstuk concrete **handvatten**. We verwijzen naar bestaande *CIV-initiatieven* (CIV staat voor *Community Integrated Value*), die laten zien hoe burgers, professionals en organisaties samen waarden in de praktijk brengen. Deze initiatieven bieden inspiratie én praktische leermomenten.

- **CIV-CARE: Waardegedreven Jeugdzorg.** Dit initiatief, ontwikkeld door de Kamer van Sociale Waarden, richt zich op het **herstel van vertrouwen** in de jeugdzorg. In CIV-CARE werken ouders, jongeren, hulpverleners en ervaringsdeskundigen samen als gelijkwaardige partners. Het netwerk is federatief: bestaande organisaties (zoals gecertificeerde instellingen) blijven autonoom, maar opereren binnen gedeelde waarden en afspraken. *“Wij herstellen vertrouwen in de jeugdzorg door: menselijke betrokkenheid centraal te stellen; waardengedreven toetsing en samenwerking te organiseren; digitale autonomie en transparantie te borgen via Self-Sovereign Identity (SSI).”*[22]. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat ouders en professionals samen evalueren wat het kind nodig heeft, dat successen en aandachtspunten via een SSI-profiel worden gedeeld (met toestemming), en dat *iedere stem wordt gehoord*. Zoals CIV-CARE het zelf samenvat: *“CIV-CARE creëert een systeem waarin iedere bijdrage telt en iedere stem wordt gehoord.”*[23]. Het kind staat onvoorwaardelijk centraal en elke betrokken persoon krijgt erkenning voor zijn of haar inzet via het systeem van **herfstcertificering** en een waardenpaspoort. CIV-CARE laat zien dat jeugdzorg menselijker en eerlijker kan wanneer gemeenschap en waarden voorop staan.
- **CIV-RAMP: Burgerparticipatie bij crisispreventie.** Dit is een burgergedreven initiatief op het gebied van rampenparaatheid en veiligheid. **CIV-RAMP** verbindt burgers, overheid (bijvoorbeeld veiligheidsregio's) en zelfs defensie, op basis van wederzijds vertrouwen, competentie en inclusie. Het doel is om lokale gemeenschappen weerbaarder te maken voor noodsituaties – denk aan overstromingen, stroomuitval of andere crises – door **voorbereiding** en **samenwerking**. *“CIV-RAMP bevordert veerkrachtige samenwerking bij crises door burgers, overheid en defensie te verbinden op basis van competentie, vertrouwen en inclusie.”*[24]. In de praktijk houdt dit bijvoorbeeld in dat er trainingen en scenario-oefeningen worden georganiseerd (soms letterlijk rond het kampvuur, in CIV-CAMP style[25]), zodat inwoners weten hoe te handelen en elkaar te helpen bij een ramp.

De kamer van Sociale Waarden

De Kamer van Sociale Waarden heeft dit initiatief bij gemeenten onder de aandacht gebracht als vernieuwende vorm van burgerparticipatie in veiligheid[26]. Het is een voorbeeld van hoe een overheid burgerinitiatieven kan faciliteren in plaats van frustreren – een waardevol leerpunt voor bestuurders.

- **Ubuntu Kids / Waardenonderwijs.** Naast zorg en crisisgebied is **onderwijs en opvoeding** een pijler waar waarden centraal horen te staan. De Kamer van Sociale Waarden heeft in dit kader het concept *Ubuntu Kids* geïntroduceerd, een educatief programma gestoeld op Ubuntu-waarden (Afrikaans humanisme: “Ik ben, omdat wij zijn”). Dit programma leert kinderen van jongs af aan samen te werken, respect te tonen en verantwoordelijkheid te nemen in een groep[27]. Via projecten, spellen en dialoog worden abstracte waarden tastbaar gemaakt. Bijvoorbeeld, een initiatief genaamd **Plan B** stimuleert jongeren om met creatieve oplossingen te komen voor maatschappelijke vraagstukken, in co-creatie met peers en begeleiders[28]. Waarden zoals duurzaamheid, zorgzaamheid en rechtvaardigheid vormen hierbij het fundament. Het idee is dat als kinderen vroeg ervaren hoe het is om deel uit te maken van een *waarden-gemeenschap*, ze die ervaring meenemen in hun volwassen leven. Dergelijke onderwijs- en jeugdinitiatieven fungeren als kweekvijver voor de waardensamenleving van de toekomst.
- **Waardengedreven Toetsing en Certificering.** Een praktisch handvat om een waardensamenleving vorm te geven, is het ontwikkelen van nieuwe manieren om successen te meten en te erkennen. In plaats van louter te kijken naar KPI's of winstcijfers, pleit de Kamer voor **waardengedreven toetsing**. In CIV-CARE is bijvoorbeeld de **Herfstcertificering** ontwikkeld: een herstelgerichte toetsingsroute die *morele inzet, zorgzaamheid en maatschappelijke waarde* erkent[29]. (De term “herfst” symboliseert hier de oogsttijd: waardering voor wat er gezaaid en gegroeid is in de praktijk.) *“Elke donatie – groot of klein – helpt herstelroutes zoals herfstcertificering mogelijk te maken en biedt digitale zelfbeschikking via SSI.”*[30]. Dit nieuwe soort certificaat waardeert bijvoorbeeld een mentor die vrijwillig een gezin heeft ondersteund, of een jongere die enorme groei heeft doorgemaakt ondanks moeilijke omstandigheden. Zulke instrumenten geven formele erkenning aan waarde-gedreven daden en motiveren anderen om hetzelfde te doen.

De bovenstaande handvatten tonen aan dat de waardensamenleving niet louter een idee is, maar al in initiatieven vorm krijgt. **Burgerparticipatie** is een rode draad: of het nu om jeugdzorg, veiligheid of onderwijs gaat, telkens worden mensen uitgenodigd om actief bij te dragen. Er ontstaat een netwerk waarin iedereen vanuit zijn **competentie** iets kan toevoegen ten dienste van het gemeenschappelijk welzijn. Dit sluit aan bij het idee van een *competentiegericht partnerschap*: *“Betrokken burgers, ervaringsdeskundigen en professionals worden uitgenodigd om hun unieke competenties in te zetten... De inzet is vrijwillig en belangeloos, met het kind onvoorwaardelijk centraal.”*[14]. Ieders talent en ervaring telt mee, niemand wordt afgeschreven.

Reflectievraag: *Welke bestaande initiatieven in onze eigen gemeenschap dragen al bij aan een waardensamenleving? Hoe kunnen we deze versterken of uitbreiden? Zijn er nieuwe domeinen (bijvoorbeeld klimaat, arbeidsmarkt) waar een CIV-aanpak waardevol zou zijn? En hoe zorgen we dat goede initiatieven niet geïsoleerd blijven, maar navolging krijgen in andere gemeentes of sectoren?*

7. Conclusie: Van Visie naar Realiteit, een Oproep tot Deelname

In dit projectvoorstel hebben we de contouren geschetst van een mogelijke waardensamenleving. We hebben gezien dat het geen kant-en-klaar utopia is, maar een ideaal dat we actief moeten nastreven. Het vereist **persoonlijke inzet** van ieder van ons – als ouder, als professional, als burger – en het vergt een systeemverandering waarbij vertrouwen, menselijkheid en autonomie weer voorrang krijgen op louter controle en winst.

De centrale boodschap is hoopgevend: een waardengedreven samenleving **kan** realiteit worden als genoeg mensen het willen en ernaar handelen. Zoals de Kamer van Sociale Waarden uitdraagt, begint het met het herstellen van menselijkheid in onze instituties en relaties. Het is *“tijd dat menselijkheid terugkomt onder de mensen”*, is de oproep[3]. Dat betekent in de praktijk dat we elkaar weer **als mens** zien, niet als nummer of dossier. Dat we bereid zijn te investeren in relaties, in plaats van te vertrouwen op regels alleen.

Deze transformatie is al gaande, getuige de vele CIV-initiatieven en andere bewegingen waar waarden centraal staan. Toch is er nog een lange weg te gaan. Daarom eindigen we met een oproep **namens De Kamer van Sociale Waarden** aan iedereen met verantwoordelijkheidsgevoel: Doe mee. Wees in uw eigen kring een ambassadeur van de waardensamenleving. Praat erover met collega's, in het gezin, in de sportclub. Organiseer bijeenkomsten of sluit je aan bij bestaande netwerken die deze visie delen. En blij vooral *vragen stellen en leren*.

Laten we elkaar scherp houden met vragen als: *Leef ik zelf naar de waarden die ik belangrijk vind? Durf ik verandering te omarmen en levenslang te leren? Draag ik bij aan het vertrouwen in mijn gemeenschap?* Ieder antwoord op deze vragen, zolang het eerlijk is, brengt ons een stap dichterbij het doel.

Samen kunnen we de waardensamenleving van een droom tot een levende werkelijkheid maken – stap voor stap, lerend en groeiend, in het besef dat we dit doen voor het welzijn van huidige én komende generaties.

Slotvragen voor de lezer: - *Wat is één waarde die u morgen concreet in daden wilt omzetten, thuis of op het werk?*

- *Welke steun heeft u nodig van uw omgeving of overheid om naar uw waarden te leven, en hoe zou u die steun kunnen vragen of organiseren?*

- *Stelt u zich een Nederland voor over 10 jaar dat dichterbij de waardensamenleving staat – wat is er dan anders in het dagelijks leven? Wat kunnen we vandaag doen om daaraan bij te dragen?*

De kamer van Sociale Waarden

Bronnen: De hierboven gebruikte citaten en inzichten zijn ontleend aan publicaties en manifesten van *De Kamer van Sociale Waarden*[1][3], aan partnerinitiatieven zoals CIV-CARE[31][14] en CIV-RAMP[24], alsook aan uitspraken van denkers en bekende personen (Albert Einstein[6], Alvin Toffler[15], Drew Barrymore[11], W.E.B. DuBois[5] e.a.) die de kern van verantwoord samenleven raken. Deze brede verzameling bronnen onderstreept dat de beweging naar een waardengedreven samenleving leeft in zowel de praktijk als de theorie. Samen vormen zij het fundament onder dit voorstel en een inspiratiebron voor allen die betrokken zijn bij **De Kamer van Sociale Waarden** en haar missie.

[1] [3] reflectieve risicotaxatie in de zorg - De Kamer van Sociale Waarden

<https://www.dekvs.nl/beleidsessay-de-boom-van-kennis-in-de-zorg/>

[2] Het einde van de utopie? – Mr. Hans van Mierlo stichting - D66

<https://d66.nl/vanmierlostichting/archive/het-einde-van-de-utopie/>

[4] De Geboorte van een Waardesamenleving – De Oprichting van De ...

<https://www.dekvs.nl/de-geboorte-van-een-waardesamenleving-de-oprichting-van-de-kamer-van-sociale-waarden/>

[5] [9] [10] [11] [12] [13] 50 Mooie Quotes over Ouderschap: - Tarzan en Jane

<https://www.tarzanenjane.be/50-mooie-quotes-over-ouderschap-inspiratie-voor-iedere-ouder>

[6] Citaten.net - Albert Einstein - Tracht niet een man van succes te zijn, maar probeer liever een man van waarde te zijn.

https://citaten.net/quotes/albert_einstein/40389/citaat-tracht-niet-een-man-van-succes-te-zijn-maar-probeer-liever.html

[7] We nemen de zorgen van de gemeenschap op ons

<https://www.dekvs.nl/we-nemen-de-zorgen-van-de-gemeenschap-op-ons/>

[8] participatie Archieven - De Kamer van Sociale Waarden

<https://www.dekvs.nl/tag/participatie/>

[14] [20] [21] [22] [23] [29] [30] [31] CIV-CARE - Menselijke waardigheid, gedragen door de samenleving.

<https://civ-care.nl/>

[15] Dutch IT Channel - Leren, afleren en opnieuw leren . . .

De kamer van Sociale Waarden

<https://www.dutchitchannel.nl/blog/218381/leren-afleren-en-opnieuw-leren>

[16] macht en kennis Archieven - De Kamer van Sociale Waarden

<https://www.dekvs.nl/tag/macht-en-kennis/>

[17] [18] De Beweging naar een Waardegedreven Samenleving met SSI

<https://www.dekvs.nl/de-beweging-naar-een-waardegedreven-samenleving-met-ssi/>

[19] Meer over CIV-CARE - Menselijke waardigheid, gedragen door de ...

<https://civ-care.nl/meer-over-civ-care/>

[24] CIV-RAMP Archieven - De Kamer van Sociale Waarden

https://www.dekvs.nl/category/projecten-en-initiatieven/civ_ramp/

[25] CIV-CAMP Archieven - De Kamer van Sociale Waarden

https://www.dekvs.nl/category/projecten-en-initiatieven/civ_camp/

[26] Geanonimiseerd document

<https://kerkrade.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/d0eedc62-d0c9-4630-b51b-f29d8e25ef07>

[27] De Kamer van Sociale Waarden: Home Page

<https://www.dekvs.nl/>

[28] Burgerschapsonderwijs Archieven - De Kamer van Sociale Waarden

<https://www.dekvs.nl/category/educatie-en-ontwikkeling/burgerschapsonderwijs/>

Naar een Waardegedreven Samenleving

1. Inleiding: Visie op een Waardensamenleving

Een **waardensamenleving** – een samenleving die drijft op gedeelde menselijke waarden – wordt ons niet op een presenteerblaadje aangeboden. We zullen **zelf het voorbeeld moeten zijn** om zo’n samenleving werkelijkheid te laten worden voor onze kinderen en kleinkinderen. In dit projectvoorstel presenteren we de visie van De Kamer van Sociale Waarden op zo’n waardegedreven samenleving en schetsen we hoe we ernaartoe kunnen werken. We bespreken of deze waardensamenleving een ideaalbeeld of haalbare realiteit is, en wat ervoor nodig is om dit te bereiken.

Ideaal, utopie of realiteit? De waardensamenleving is ons kompas en ideaal, maar geen onbereikbare utopie. Het is een visie waarin menselijke waarden *het fundament vormen van samenleving en bestuur*[1]. Dit betekent dat bij elke maatschappelijke beslissing en in elk instituut waarden als rechtvaardigheid, respect, *duurzaamheid, samenwerking, zorg en burgerparticipatie* voorop staan[1]. Is zoiets haalbaar? Ja, mits we bereid zijn onze cultuur en systemen hierop in te richten. Zoals in documentatie van de Kamer wordt benadrukt, dienen **liefde, samenwerking en zorg** als kernwaarden die als bindmiddel fungeren[2]. Deze gedeelde waarden vormen het morele fundament en sturen hoe we toetsen, samenwerken en besluiten nemen. Ze maken **relationele verbondenheid** tastbaar en ondersteunen morele afwegingen in de praktijk[3].

Het goede voorbeeld geven. Een belangrijke premisse is dat de waardensamenleving niet van bovenaf kan worden opgelegd – zij moet van onderop groeien. We moeten dus *zelf de verandering belichamen die we willen zien*. Ouders, leraren, leiders, professionals – ieder individu met verantwoordelijkheid – dient de waarden die we centraal willen stellen, **voor te leven**. Alleen zo kunnen onze kinderen deze waarden daadwerkelijk ervaren en overnemen. Zoals De Kamer van Sociale Waarden stelt: *“Federatieve samenwerking is geen structuur, maar een moreel kompas dat autonomie en gedeelde verantwoordelijkheid verbindt in het belang van het kind.”*[4]. Met andere woorden, we moeten structuren creëren die op waarden gestoeld zijn én zelf in onze rol als ouder, collega of burger die gedeelde verantwoordelijkheid uitdragen – altijd met het welzijn van de volgende generatie voor ogen.

Bereidheid en een leven lang leren. Het verwezenlijken van een waardensamenleving vergt een open houding en blijvende ontwikkeling. *Bereidheid* om persoonlijke groei door te maken en samen te werken met anderen is essentieel. Iedereen – van jong tot oud – zal moeten omarmen dat leren niet ophoudt na school, maar een **leven lang** doorgaat. Dit betekent dat we continu reflecteren op ons eigen gedrag, openstaan voor feedback en nieuwe kennis, en bereid zijn onze overtuigingen bij te stellen in het licht van morele vooruitgang. Een cultuur van **leven lang leren** zorgt ervoor dat waarden zoals empathie, integriteit en verantwoordelijkheid steeds verder worden verfijnd en doorgegeven. Zo’n leercultuur ondersteunt ook professionele ontwikkeling; denk aan continue bijscholing van leraren, zorgverleners en ambtenaren in waardenbewustzijn en ethiek. Uiteindelijk

betekent *een leven lang leren omarmen* dat we als samenleving flexibel en veerkrachtig blijven – we passen ons aan nieuwe uitdagingen aan zonder onze kernwaarden te verloochenen.

In de volgende hoofdstukken werken we deze visie verder uit. We behandelen verantwoordelijk ouderschap als basis voor waardenvorming, het belang van bewustwording en richting geven, de rol van digitale zelfbeschikking via **Self-Sovereign Identity (SSI)**, en praktische initiatieven (CIV-projecten) die de stap van visie naar realiteit helpen zetten. Elk hoofdstuk biedt inzichten, voorbeelden en handvatten om de waardensamenleving dichterbij te brengen, in taal die voor iedere volwassene met verantwoordelijkheidsbesef te begrijpen is. We nodigen u uit om onderweg ook na te denken over de vragen die we stellen – want alleen in dialoog en gezamenlijke reflectie ontstaat echte verandering.

2. Verantwoord Ouderschap: Fundament voor Waardenoverdracht

2.1 Ouderschap in een Waardengedreven Samenleving

Ouders en opvoeders spelen een cruciale rol in een waardensamenleving. **Verantwoord ouderschap** betekent meer dan zorgen voor fysieke behoeften; het houdt in dat men actief de waarden uitdraagt die men zijn kind gunt. In een samenleving waar waarden centraal staan, worden ouders gezien als *de eerste waardendragers* en leerkrachten van hun kinderen. Dit vergt bewust ouderschap: weten welke normen en waarden je wilt doorgeven en daar consequent naar handelen. Respect, eerlijkheid, betrokkenheid en empathie beginnen thuis voorgeleefd te worden.

Een waardengedreven samenleving kan niet zonder ouders die deze waarden actief voorleven. Kinderen leren immers het meest van het voorbeeld van hun ouders. Als wij willen dat de volgende generatie opgroeit met respect voor anderen, met verantwoordelijkheidsgevoel en met liefde voor mens en natuur, dan zullen wij die eigenschappen zelf elke dag moeten tonen. Dit betekent bijvoorbeeld: **rechtvaardig** handelen, zelfs als niemand kijkt; **zorgzaamheid** tonen, niet alleen binnen het gezin maar ook daarbuiten; **samenwerking** verkiezen boven egoïsme, ook in hoe we als ouders onderling en met scholen of verenigingen omgaan.

2.2 Opoffering en Nalatenschap: “Wie het kind liefheeft...”

Verantwoord ouderschap gaat soms gepaard met offers. Er wordt weleens gezegd dat wie werkelijk zijn kind liefheeft, bereid is zichzelf weg te cijferen voor diens toekomst. Dit betekent niet dat ouders hun hele eigen leven opgeven, maar wél dat zij keuzes maken in het belang van hun kind – zelfs als dat ten koste gaat van persoonlijk gemak of voordeel. **Opoffering** kan vele vormen hebben: tijd investeren in opvoeding en ontwikkeling van het kind, eigen ambities temporiseren voor de zorg van het gezin, of consequenties dragen om principiële redenen (bijv. minder materiële luxe nastreven om een waarde als duurzaamheid of eenvoud voor te leven).

De kamer van Sociale Waarden

Uiteindelijk zien verantwoordelijke ouders hun kind als hun belangrijkste *nalatenschap*. De waarden die wij in onze kinderen planten en cultiveren, leven voort lang nadat wij er niet meer zijn. In die zin is ouderschap in een waardensamenleving een **intergenerationele verantwoordelijkheid**: we ontvangen de wereld van onze voorouders en geven die door aan onze kinderen, hopelijk verbeterd door de waarden die we hebben toegevoegd. Zoals de Kamer van Sociale Waarden benadrukt in haar federatieve jeugdzorgmodel: wanneer ouders, professionals en gemeenschap sámen de verantwoordelijkheid delen, ontstaat er een omgeving waarin het kind werkelijk centraal staat. Coöperatieve vormen van opvoeding en jeugdzorg – waarin ouders volwaardige partners zijn – versterken het welzijn van het kind. *Co-governance*, oftewel gedeelde zeggenschap, **versterkt de legitimiteit** van besluiten juist doordat ouders mede-eigenaar zijn van het proces^[5]. Met andere woorden, als ouders actief betrokken en medeverantwoordelijk zijn in bijvoorbeeld onderwijs- of zorgtrajecten, worden beslissingen beter gedragen en sluiten ze aan bij wat kinderen écht nodig hebben. Dit voorkomt dat anonieme systemen over hen beslissen zonder draagvlak.

Dat participatieve model, zoals toegepast in bijvoorbeeld CIV-CARE, laat zien hoe belangrijk ouderschap als gedeelde verantwoordelijkheid is. De Kamer van Sociale Waarden stelt: *“Iedere partner blijft betrokken vanuit autonomie én gedeelde waarden, [waardoor] een zorglandschap ontstaat waarin menselijke waardigheid, transparantie en maatschappelijke legitimiteit centraal staan”*^[6]. Precies dát is *menswaardig opvoeden*: in autonomie het goede doen voor je kind, en tegelijkertijd samen met anderen zorgen voor een veilige, waardevolle omgeving. Het resultaat is meer tegenkracht tegen ongewenste invloeden, meer vertrouwen tussen ouders en instanties, en meer participatie – *“Precies dat wat ouders, professionals en jongeren al jaren vragen.”*^[6]

2.3 Van Thuisbasis tot Samenleving

De waarden die kinderen thuis meekrijgen, bepalen in hoge mate de waarden van de toekomstige samenleving. Verantwoord ouderschap vormt dus het fundament onder een waardensamenleving. Maar ouders staan er niet alleen voor: de hele omgeving – familie, school, buurt, beleid – dient deze verantwoordelijkheidsdrang te ondersteunen. **“It takes a village to raise a child”**, luidt het gezegde. In een waardensamenleving is die “village” waardegedreven. Ouders, leraren, jeugdwerkers, beleidsmakers werken samen op basis van gedeelde waarden om elk kind een kansrijke, waardevolle start te geven. Dit betekent bijvoorbeeld dat onderwijs niet alleen resultaten en cognitie benadrukt, maar ook karaktervorming en waardeontwikkeling. Het betekent dat jeugdzorg en welzijn niet straf of controle als uitgangspunt nemen, maar herstel, begrip en menselijkheid.

Kortom, verantwoord ouderschap is een *gedeelde maatschappelijke opdracht*. Het vereist persoonlijke inzet en soms offers van ouders, maar ook een structuur die ouders daarbij betreft en ondersteunt. Dit projectvoorstel bouwt verder op dit fundament: met bewustwording, richting, technologische ondersteuning en concrete initiatieven zorgen we dat niet alleen individuele gezinnen, maar de samenleving als geheel veilig en waardegericht is voor de volgende generatie.

3. Bewustwording en Richting: Van Visie naar Verandering

3.1 Maatschappelijke Bewustwording

Voordat we richting kunnen geven aan verandering, moeten we ons bewust worden van *waar we nu staan*. Bewustwording heeft twee kanten: inzicht in de problemen van het huidige systeem én helderheid over de waarden die we centraal willen stellen. Veel mensen voelen intuïtief aan dat er iets schort aan een maatschappij die vooral door regels, geld en macht gedreven wordt. Er is vervreemding als we merken dat bureaucratie boven menselijke maat gaat, of dat korte-termijnbelangen zwaarder wegen dan welzijn op lange termijn. De Kamer van Sociale Waarden onderkent dit en kaart aan dat *centrale, hiërarchische systemen* vaak leiden tot “verminderde menselijke maat, gesloten besluitvorming, verlies aan vertrouwen” en zelfs perverse prikkels als bureaucratische controle[7]. Deze bewustwording – dat het ook anders móet en kán – is de eerste stap richting een waardensamenleving.

Maatschappelijke bewustwording betekent ook dat we erkennen hoe huidige structuren soms onze waarden ondermijnen. Denk aan voorbeelden: in de zorg waar regels belangrijker lijken dan patiëntenzorg, in het onderwijs waar cijfers belangrijker zijn dan karaktervorming, of in bedrijven waar winst prevaleert boven welzijn. Door dit te *benoemen* en te *begrijpen*, ontstaat er ruimte voor verandering. Hier ligt ook een taak in educatie en media: de verhalen vertellen die laten zien dat het anders kan, maar ook spiegel voorhouden waar we nu tekortschieten. Pas als een breed publiek **moreel besef** heeft ontwikkeld over wat er mis is én wat gewenst is, kan een gemeenschappelijke wil tot verandering groeien.

3.2 Waarden als Kompas voor Richting

Zodra duidelijk is welke kant we op willen – naar een samenleving waar liefde, rechtvaardigheid, samenwerking en zorg centraal staan – moeten we die richting ook concreet uitzetten. Hier fungeren **gedeelde waarden als kompas**. Door bij elke beleidsbeslissing of verandering expliciet te toetsen aan onze kernwaarden, houden we koers. De Kamer van Sociale Waarden adviseert bijvoorbeeld toetsingskaders op te stellen waarbij vragen worden gesteld als: *Draagt deze maatregel bij aan menswaardigheid en onderling vertrouwen? Is er sprake van eerlijkheid en inclusiviteit?* Zo niet, dan moet bijgestuurd worden.

In de praktijk betekent richting geven op basis van waarden dat we nieuwe **frameworks** ontwikkelen die anders zijn dan de traditionele top-down regels. In plaats van dikke protocollen bedenken we waardencriteria en morele richtsnoeren. Een voorbeeld hiervan is het concept van een *waardencommissie*: een groep betrokkenen (burgers, experts, ervaringsdeskundigen) die plannen of beleid toetst op consistente naleving van kernwaarden. In het jeugdzorg-domein is zo’n **Waardencommissie Jeugdzorg** al voorgesteld[8], en soortgelijke commissies kunnen in onderwijs, gezondheidszorg of bestuur functioneren. Ze bewaken de richting en fungeren als moreel kompas voor moeilijke keuzes.

De kamer van Sociale Waarden

Dialogo en participatie horen ook bij dit proces van richting bepalen. Richting wordt niet enkel door een kleine elite of “experts” uitgezet; nee, juist de participatie van verschillende stemmen – ouders, jongeren, professionals, wetenschappers, maar ook gewone burgers – zorgt voor breed gedragen richting. Federatieve samenwerkingsmodellen, zoals De Kamer die propageert, verdelen verantwoordelijkheid en stellen dialoog centraal[9]. Iedereen draagt bij vanuit eigen kracht, zodat een *evenwicht van tegenmacht* ontstaat in het netwerk[9]. Dat betekent praktisch dat we elkaar scherp houden: niemand heeft alle wijsheid in pacht, en door gezamenlijke besluitvorming voorkomen we tunnelvisie of machtsconcentratie.

3.3 De Rol van De Kamer van Sociale Waarden

De Kamer van Sociale Waarden zelf neemt initiatief om deze bewustwording en richting te stimuleren. Als platform en *denktank* brengt de Kamer verschillende partijen bij elkaar rondom de gedeelde waarden. Officiële documentatie van de Kamer legt nadruk op de **kernpijlers liefde, samenwerking en zorg**[2] en op concepten als *morele legitimiteit* en *gedeelde verantwoordelijkheid*. In haar **Toekomstgericht Visiedocument** en projectvoorstellen schetst de Kamer reeds hoe bijvoorbeeld in de jeugdzorg een alternatieve route mogelijk is, weg van centralisatie en naar federatieve netwerkmodellen[10].

Namens de Kamer worden er ook concrete vragen en uitdagingen geformuleerd om richting te geven. Enkele vragen die gesteld worden om beleid en initiatieven te toetsen: - *Hoe borgen we menselijke waardigheid en autonomie in deze beslissing?* - *Welke gedeelde waarde staat hier centraal, en komt die tot uiting in de uitkomst?* - *Is er sprake van gedeeld eigenaarschap – worden de mensen om wie het gaat actief betrokken en medeverantwoordelijk gemaakt?* - *Vergroot dit voorstel het onderling vertrouwen en de transparantie, of juist niet?*

Door dit soort vragen stelselmatig te stellen, dwingt de Kamer af dat waardevragen niet overschaduw worden door louter technische of financiële overwegingen. Deze aanpak zorgt voor een duidelijke morele **richting**: alle pijlen wijzen naar een meer mensgerichte, betrokken en duurzame samenleving. Het is dan ook geen toeval dat de Kamer pijlers noemt als *duurzaamheid, samenwerking, zorg en burgerparticipatie* in haar vijfjarenplan[1]. Die elementen geven richting aan projecten en beleid: van lokale buurtinitiatieven tot nationale hervormingen.

Tot slot is bewustwording en richting geen eenmalige exercitie, maar een doorlopend proces. De Kamer van Sociale Waarden bepleit **cyclische toetsing** en reflectie[11]. Dit houdt in dat we periodiek evalueren of we nog op koers liggen: via reflectierapportages, waardenkringen (bijeenkomsten om morele kwesties te bespreken) en zelfs digitale tools als een *waardepaspoort* om inzichtelijk te maken hoe ieders bijdrage gewaardeerd wordt[11]. Op die manier blijft de koers naar de waardensamenleving verankerd en zichtbaar voor iedereen.

Met deze bewustwording en koersbepaling als basis, richten we ons nu op een specifiek maar wezenlijk aspect van de waardensamenleving: digitale zelfbeschikking en eigenaarschap, uitgewerkt in het concept **Self-Sovereign Identity (SSI)**.

4. Digitale Zelfbeschikking: Self-Sovereign Identity (SSI) en Eigenaarschap binnen Verbintenissen

4.1 Wat is Self-Sovereign Identity (SSI)?

In een steeds digitalere wereld is het belangrijk dat onze waarden ook digitaal verankerd worden. **Self-Sovereign Identity (SSI)** is een concept dat hier centraal staat. SSI houdt in dat individuen de volledige controle hebben over hun eigen digitale identiteit en persoonsgegevens – als een soort *digitale paspoortkluis* waarvan jij zelf de sleutel bezit. In het huidige internetmodel liggen onze gegevens vaak versnipperd bij grote bedrijven of overheidsdatabases, maar SSI keert dit om: de persoon zelf beheert zijn identiteit en deelt die alleen wanneer nodig, op een **veilige en geverifieerde** manier.

Concreet werkt SSI met gedecentraliseerde technologie (zoals blockchain of andere cryptografische middelen) om identiteit te beheren zonder centrale autoriteit. Je kunt het zien als een portefeuille met digitale bewijzen (credentials) – bijvoorbeeld je diploma's, medische gegevens, lidmaatschappen, bevoegdheden – die **jouw eigendom** zijn. Jij beslist met wie je welke informatie deelt, en die partijen kunnen de echtheid controleren zonder dat een derde partij alle data opslaat. Dit geeft burgers een ongekennde autonomie en privacy. *“Self-Sovereign Identity betekent dat jij de controle hebt over je eigen digitale identiteit. Geen tussenpersonen. Geen fabrikanten die jouw privégegevens verhandelen. Geen gedwongen updates die vooral bedrijven dienen in plaats van jou. SSI is het fundament voor vrijheid in een digitale wereld.”*[12][13]. Dit citaat uit de oproep van de Kamer voor digitale soevereiniteit vat het krachtig samen: SSI zorgt ervoor dat jouw digitale zelfbeschikking niet langer afhankelijk is van Big Tech, overheden of andere derden die er eigen belangen op na kunnen houden.

4.2 Veiligheid voorop: SSI als “besturingssysteem”

Een kernprincipe van SSI is veiligheid. Alleen als mensen **zeker** weten dat hun digitale identiteit niet misbruikt of gehackt kan worden, zullen ze erop vertrouwen. Daarom wordt er gepleit voor het inbedden van SSI op het diepste niveau van onze digitale infrastructuur – alsof het het *besturingssysteem* zelf is waarop andere applicaties draaien. Dit betekent dat de bescherming van identiteit niet moet afhangen van losse apps of platforms (die kwetsbaar kunnen zijn), maar geïntegreerd zit in de architectuur van onze digitale omgevingen.

In de praktijk zou dit kunnen inhouden dat bijvoorbeeld op het niveau van een smartphone of computer het **SSI-systeem** standaard aanwezig is als beveiligingslaag. Een document van de Kamer stelt bijvoorbeeld een *geïntegreerde beveiligingslaag voor SSI* voor, zodat jouw digitale identiteit onder alle omstandigheden onder jouw controle blijft, *“ongeacht welke software er op jouw toestel wordt geïnstalleerd.”*[14]. Het idee hierachter is dat zelfs

als je allerlei apps gebruikt of updates uitvoert, niets daarvan jouw persoonlijke sleutels en identiteitstoegang kan compromitteren. SSI als “besturingssysteem” wil zeggen: het is de basislaag van vertrouwen in de digitale samenleving, net zoals het rechtssysteem dat in de fysieke samenleving is.

Veiligheid gaat echter niet alleen over technische maatregelen, maar ook over **vertrouwen** en **governance**. Wie garandeert dat het SSI-ecosysteem zelf deugt? Hier komen **open standaarden** en **decentrale governance** om de hoek kijken. Om SSI veilig te houden, moeten de protocollen openbaar en peer-reviewed zijn (zodat er geen verborgen achterdeurtjes zijn) en moet er toezicht komen door gemeenschappen in plaats van monopolie door één partij. Dit sluit aan bij de waardenbenadering: in plaats van één bedrijf dat alles beheert, hebben we een *federatie* of netwerk van vertrouwde partijen en individuen die gezamenlijk het systeem dragen. Vertrouwen wordt zo verspreid (zoals het internet zelf ooit bedoeld was), en misbruik of fouten in één knooppunt compromitteren niet het geheel. Het motto is: **privacy by design** en **security by design** – vanaf het ontwerp is rekening gehouden met bescherming van de individuele gebruiker.

4.3 Eigenaarschap binnen Verbintenissen: autonomie in relaties

Naast de technische kant heeft SSI ook een sociale en relationele dimensie. Het principe van zelf-soevereiniteit – zeggenschap over jezelf – reikt namelijk verder dan alleen digitale gegevens. Het raakt aan **eigenaarschap binnen verbintenissen** in bredere zin. Hiermee bedoelen we: hoe behouden individuen autonomie en gelijkwaardigheid binnen de relaties en contracten die ze aangaan, of dat nu in gezin, werk, onderwijs of gemeenschap is.

In traditionele verhoudingen zien we vaak dat één partij meer macht of informatie heeft dan de andere, wat tot ongelijkwaardigheid leidt. Denk aan een werknemer tegenover een werkgever, of een burger tegenover een instantie – meestal heeft de laatste partij alle data en daarmee een overwicht. SSI kan helpen deze balans te herstellen. Als jij immers jouw eigen diploma's, kwalificaties en reputatiegegevens beheert, sta je sterker in onderhandelingen dan wanneer je telkens afhankelijk bent van derden om je “te erkennen”.

Neem bijvoorbeeld de arbeidsmarkt: met SSI zou een professional een **portfolio aan gewaardeerde prestaties en skills** zelf bijhouden, gevalideerd door eerdere werkgevers of opleidingen. Wanneer hij of zij solliciteert, kan deze persoon direct relevante gegevens delen, zonder dat een centraal uitzendbureau of diploma-register tussenbeide hoeft te komen. Dit geeft de sollicitant meer regie (je laat alleen zien wat je wilt laten zien) en voorkomt ook discriminatie of vooroordelen omdat onnodige gegevens verborgen kunnen blijven.

In meer persoonlijke verbintenissen, zoals binnen gezinnen of partnerrelaties, gaat eigenaarschap vooral over gelijkwaardigheid en autonomie behouden. Relationele machtsverschillen – bijvoorbeeld financieel afhankelijk zijn, of afhankelijk van de ander voor toegang tot bepaalde zaken – kunnen leiden tot uitsluiting en verlies van autonomie[15]. Een klassiek voorbeeld is dat één partner alle financiële middelen beheert, of alle digitale accounts op zijn/haar naam heeft, waardoor de ander kwetsbaar is. In een

De kamer van Sociale Waarden

waardensamenleving streven we naar relaties gebaseerd op **gelijkwaardigheid**. SSI zou hier kunnen betekenen dat ieder volwassen individu zijn eigen gegevens en toegang beheert, zelfs binnen een huwelijk of gezin. Bijvoorbeeld: ouders beheren gezamenlijk maar *ieder met eigen sleutel* de digitale identiteit van hun kind totdat het oud genoeg is. Of partners hebben een gedeelde digitale kluis waar beiden toegang toe hebben, in plaats van dat één persoon alle logins weet.

Het gaat erom dat **verbondenheid** niet ten koste mag gaan van individuele autonomie. Je kunt je binden aan een gemeenschap, organisatie of persoon, zónder de zeggenschap over je eigen identiteit kwijt te raken. SSI faciliteert dit doordat het *technisch afdwingt* dat jij altijd eigenaar blijft van je gegevens, ook binnen een contract of relatie[16]. Deze eigenaarschap-benadering stimuleert tevens gezonde relaties: alle partijen komen vanuit kracht en autonomie, niet vanuit afhankelijkheid of dwang. Het sluit aan bij de waarde **menselijke waardigheid** – ieder mens behoudt zijn waardigheid en rechten, ook als men samen iets aangaat.

4.4 Digitale Autonomie en Ethische Kadern

Met SSI komt grote autonomie, maar ook verantwoordelijkheid. Digitale zelfbeschikking functioneert alleen binnen heldere **ethische kadern**. Bijvoorbeeld: wat doen we als iemand misbruik maakt van zijn zelf-soevereine identiteit (bijv. valse claims doet)? Hoe gaan we om met het *vergeten kunnen worden* (het recht om data te verwijderen) in een systeem dat juist bedoeld is om credentials blijvend te kunnen verifiëren? Dit zijn ethische vragen waar De Kamer van Sociale Waarden zich ook over buigt in het kader van SSI.

Een belangrijk uitgangspunt is dat SSI een middel is tot meer menselijkheid, niet een doel op zich. Het is een instrument om de **waardensamenleving digitaal te ondersteunen**. Daarom moeten de regels rond SSI in lijn zijn met onze waarden: privacy, transparantie, rechtvaardigheid. Privacy betekent dat we alleen delen wat nodig is (dat principe is al ingebouwd in SSI). Transparantie betekent dat de technologie open en controleerbaar is, maar niet dat ieders gegevens publiek zijn – juist het systeem moet transparant zijn, níet de persoonlijke informatie. Rechtvaardigheid betekent dat iedereen toegang moet hebben tot deze technologie, niet alleen de tech-savvy of de rijken; digitale ongelijkheid moet actief aangepakt worden.

De Kamer pleit in haar visiedocumenten voor **digitale grondrechten** in lijn met SSI – zoals het recht op digitale zelfbeschikking en eigenaarschap van je data[17]. “SSI is niet alleen technologie, maar ook een recht: het recht op zelfbeschikking, op privacy, op het eigenaarschap van je eigen gegevens.”[17]. Dit citaat benadrukt dat we SSI moeten benaderen vanuit mensenrechtenperspectief. Het gaat om het verlengen van de klassieke mensenrechten (zoals lichamelijke integriteit, eigendomsrecht, vrijheid van vereniging) naar de digitale sfeer. Iemand’s digitale identiteit is als het ware een *digitaal verlengstuk van de persoon zelf*, en verdient dus dezelfde bescherming en respect.

Tot slot moeten er **governance-structuren** komen om SSI te beheren die ook waardengedreven zijn. Een idee is om bijvoorbeeld een **waardenraad** of ethische

commissie toe te zien op de implementatie van SSI in publieke diensten, zodat deze diensten de soevereiniteit van burgers respecteren. Denk aan gemeentelijke digitale loketten die jouw SSI-credentials accepteren in plaats van weer hun eigen kopietje van je ID opslaan. Of onderwijsinstellingen die diploma's als *verifieerbare gegevens* uitgeven aan jouw digitale identiteit in plaats van papieren certificaten. Overal waar SSI wordt ingezet, moeten we blijven checken: gebeurt dit in het belang van de burger en met diens toestemming? Wordt er niks stiekem centraal opgeslagen? Is er voldoende inclusie (kan iedereen meedoen, ook bijv. ouderen of mensen met beperkingen)? Deze vragen houden de ethische lat hoog.

Samenvattend biedt Self-Sovereign Identity een technologische **ruggengraat** voor de waardensamenleving: het geeft mensen de controle (eigenaarschap) over hun digitale zelf en houdt relaties gelijkwaardig, terwijl het veiligheid en vertrouwen bevordert. Maar zoals met alle technologie is de menselijke factor doorslaggevend – daarom moet de invoering van SSI hand in hand gaan met bewustwording, educatie en zorgvuldig ethisch beleid.

5. Handvatten en Initiatieven: van Visie naar Praktijk

Een visie alleen is niet genoeg; we moeten deze ook vertalen in concrete stappen en initiatieven. In dit hoofdstuk geven we enkele **handvatten** en verwijzen we naar bestaande **CIV-initiatieven** (CIV = *Civiele Integratie en Voorbereiding*, een reeks projecten) die nu al in de praktijk brengen wat in de visie is verwoord. Deze voorbeelden laten zien hoe gedeelde waarden en SSI toegepast kunnen worden op verschillende terreinen, en dienen als inspiratie voor verdere actie.

5.1 Waarden in de Zorg: CIV-CARE

CIV-CARE is een initiatief dat staat voor *Civiele Integratie & Voorbereiding in de Zorg* (met name jeugdzorg). Dit project is opgezet om de jeugdzorg menswaardiger en effectiever te maken door samenwerking op basis van gedeelde waarden. In plaats van top-down aansturing hanteert CIV-CARE een **federatief model**. Organisaties blijven autonoom maar *verbinden zich aan gedeelde waarden, transparantie en participatieve besluitvorming*[18]. Concreet betekent dit dat alle betrokken partijen – hulpverleners, ouders, jongeren, gemeenten – in een netwerk samenwerken waarbij **liefde, samenwerking en zorg** de toetsstenen zijn[2].

Binnen CIV-CARE is bijvoorbeeld een **Waardencommissie Jeugdzorg** opgericht die erop toeziet dat het belang van het kind altijd voorop staat en dat beslissingen moreel gerechtvaardigd zijn. Ook worden **herstel- en toetsingscommissies** ingezet om van fouten te leren in plaats van te straffen[8]. Cruciaal is dat de *menselijke maat* terugkomt: ouders en kinderen krijgen een stem en worden serieus genomen. De Kamer van Sociale Waarden heeft in CIV-CARE ingebouwd dat *iedere deelnemer eigenaar blijft van zijn gegevens* dankzij SSI[16]. Zo kan bijvoorbeeld een ouder zelf de data en voortgang over zijn kind inzien en controleren, in plaats van afhankelijk te zijn van versnipperde dossiers bij verschillende instanties.

Het CIV-CARE model laat zien dat door **gedeeld eigenaarschap en decentrale toetsing** de kwaliteit en legitimiteit van zorg toenemen[10]. Waar centralisatie tekortschiet, creëert federatief samenwerken juist transparantie, vertrouwen en maatschappelijke betrokkenheid[10]. Dit is niet alleen theorie: in de praktijk heeft CIV-CARE al geleid tot meer **participatie** van ouders en jongeren bij beslissingen, en een gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid. Alle perspectieven tellen mee, en dat voelt rechtvaardig. Een waardevol citaat in dit verband: “*CIV-CARE is gebouwd op gedeelde waarden, transparante toetsing en een federatieve samenwerking waarin ieder perspectief gelijkwaardig meetelt.*”[19]. Dit illustreert hoe het initiatief werkt: gelijkwaardigheid en transparantie zijn geen vage idealen, maar concrete werkafspraken.

5.2 Waardegedreven Onderwijs & Paraatheid: CIV-CAMP

CIV-CAMP staat voor *Civiele Campussen voor Paraatheid en Educatie*. Dit initiatief richt zich op onderwijs en burgerweerbaarheid. Het idee is om burgers van alle leeftijden te **leren** en voor te bereiden op een samenleving in verandering, waarin waarden en veerkracht centraal staan. CIV-CAMP creëert leerprogramma's en *campussen* (denk zowel fysieke als virtuele plekken) waar mensen kunnen werken aan competenties en kennis die bijdragen aan de gemeenschap.

In de praktijk vertaalt CIV-CAMP abstracte uitdagingen voor onze samenleving naar **educatieve trajecten en scenario's** voor burgers en scholen[20]. Bijvoorbeeld, thema's als klimaatverandering, digitale veiligheid of gezondheids crisissen worden omgezet in lesmodules, simulaties en projecten. Mensen leren niet alleen *wat* de dreigingen of issues zijn, maar vooral hoe je er als burger mee om kunt gaan op een constructieve, samenwerkende manier. Een belangrijk element is het vergroten van **democratische geletterdheid**: CIV-CAMP onderwijst over burgerrechten, participatie en besluitvorming, zodat mensen vaardiger worden in deelnemen aan democratische processen[21]. Dit is hard nodig in een tijd waarin wantrouwen in politiek hoog is – educatie kan burgers toerusten om op basis van waarden het gesprek aan te gaan in plaats van zich af te keren.

Een ander onderdeel van CIV-CAMP is *voorbereiding op hybride dreigingen*[22]. We leven in een tijd van cyberaanvallen, desinformatie, en complexe crises die meerdere domeinen raken (bijv. een pandemie die zowel gezondheid als economie en sociale verbanden treft). CIV-CAMP organiseert trainingen en oefeningen waarin burgers en lokale organisaties leren omgaan met zulke scenario's – van cybercrisisoefeningen tot simulaties van infrastructuuruitval[22]. Het doel is een **weerbare gemeenschap** te vormen: mensen die elkaar kennen, die weten wat ze moeten doen in noodgevallen, en die solidair handelen als het erop aankomt. Dit alles in lijn met onze kernwaarden: we laten niemand achter (zorg), we lossen problemen samen op (samenwerking), we handelen integer en transparant in crisis (vertrouwen).

Net als bij de andere initiatieven, hanteert CIV-CAMP de waardenaanpak. Ook hier kunnen *waardencommissies* meekijken of de inhoud van de programma's overeenkomt met wat we willen uitdragen (bijv. geen angstcultuur creëren, maar juist empowerment). **Ubuntu** – de Afrikaanse filosofie “ik ben omdat wij zijn” – wordt genoemd als inspiratie in het

onderwijsprogramma, evenals *co-creatie* tussen studenten, docenten en gemeenschap[23]. Dat betekent dat leren geen eenrichtingsverkeer is van leraar naar leerling, maar gezamenlijk ontdekken en maken. Zo bouwen we aan eigenaarschap, verbondenheid en *veerkracht* bij de deelnemers[24]. CIV-CAMP laat dus zien hoe een leven lang leren eruit kan zien in de waardensamenleving: continu leren, niet alleen voor jezelf maar *met en voor de gemeenschap*.

5.3 Waarden en Crisisbeheer: CIV-RAMP

Waar CIV-CAMP vooral op educatie en paraatheid in bredere zin zit, zoomt **CIV-RAMP** in op *rampenplanning en crisisbeheer* met burgerparticipatie. **CIV-RAMP** staat voor *Civiele Integratie Voorbereiding – Rampen & Militaire Participatie*[25]. Het is in feite een participatief crisisplatform. Dit initiatief erkent dat bij grote crises (overstromingen, pandemieën, maar ook bijvoorbeeld digitale aanvallen) niet alleen de overheid of het leger handelend optreden – burgers en lokale netwerken spelen een minstens zo grote rol in effectief reageren.

CIV-RAMP bouwt daarom aan een structuur waarin burgers **proactief betrokken** worden bij rampenpreventie en -respons. Een officieel document omschrijft dat CIV-RAMP zaken operationaliseert via *burgerpanels, simulaties en risicoscenario's*, en zo de bestuurlijke participatie versterkt[26]. Dit betekent bijvoorbeeld dat in een gemeente inwoners kunnen meedoen aan rampenoefeningen, of meepraten over evacuatieplannen. Zo ontstaat er draagvlak en wijsheid van de crowd: plannen zijn niet alleen van bovenaf bedacht, maar getoetst aan lokale kennis en zorgen. Bovendien leert men elkaar kennen en vertrouwen nog vóórdat er een crisis is, wat cruciaal is op het moment dat er wél iets gebeurt.

Een mooi aspect van CIV-RAMP is de koppeling met defensie en veiligheid, *zonder* dat dit top-down wordt. De initiatieven van CIV-RAMP sluiten aan bij nationale doelen (zoals het **Nationaal Preventieplan Rampen** en NAVO-verplichtingen) maar vertalen dit naar lokaal uitvoerbare acties[27]. Zo wordt de vaak abstracte wereld van nationale veiligheid iets waar gewone burgers een rol in krijgen, bijvoorbeeld via lokale vrijwilligersteams of buurtinformatienetwerken. Het motto is hier wederom waardengedreven: we doen het *samen*, in vertrouwen. Burgers zijn niet gezien als toeschouwers of lastpakken in een crisis, maar als medeverantwoordelijke *partners*. Dit vergroot de legitimatie enorm: als mensen zelf hebben bijgedragen aan plannen, zullen ze in het heetst van de strijd ook die plannen eerder opvolgen en elkaar helpen.

Eigenaarschap speelt ook bij CIV-RAMP. Burgers krijgen als het ware mede-eigenaarschap over hun veiligheid. Ze worden geen professionele hulpverleners van de ene op de andere dag, maar door participatie groeien ze wel in die richting. Denk aan iets als een vrijwillige rampenbrigade of buurt-EEF (Eerste Eerste Hulp). Door mensen te trainen en inspraak te geven, neemt het gevoel van verantwoordelijkheid in de wijk toe. CIV-RAMP is zodoende een concreet voorbeeld van hoe een *waarden- en burgergedreven benadering* effectief kan zijn op een terrein waar men het misschien niet direct verwachtte: crisisbeheersing. Het onderliggende vertrouwen in elkaar en in instanties wordt hiermee vergroot – een onmisbare waarde tijdens noodsituaties.

5.4 Meer Initiatieven en Handvatten

Naast bovengenoemde zijn er nog andere initiatieven die de moeite waard zijn: - **Bottom-up Zorgverzekeren:** er worden pilots gedraaid met zorgcoöperaties waar burgers collectief beslissen over hun zorgverzekering en -budget, volledig transparant en op waarden gebaseerd (solidariteit, geen winstoogmerk, preventie voorop). Dit brengt de macht in de zorg deels terug naar de gemeenschap. - **Waardegedreven Onderwijs:** in navolging van CIV-CAMP ontstaan op scholen projecten voor *burgerschapsvorming* waar leerlingen zelf projecten opzetten voor hun buurt, of een *waardenpaspoort* bijhouden naast hun cijfers om hun persoonlijke groei zichtbaar te maken[11]. - **Gemeenschapsmunten:** enkele gemeentes experimenteren met een soort lokale waarde-munten of tokens (soms op blockchain) waarmee vrijwilligerswerk en mantelzorg gewaardeerd worden. Deze initiatieven, vaak in samenwerking met De Kamer of CIV-netwerken, creëren bewustzijn dat niet alleen euro's maar ook sociaal kapitaal telt. - **Leven Lang Leren-netwerken:** er ontstaan regionale netwerken (soms *CIV Leven Lang Flex* genoemd) waarin onderwijsinstellingen, bedrijven en overheden samenwerken om doorlopende scholing te faciliteren[28]. Hierin worden ook waarden zoals gelijke kansen en persoonlijke ontwikkeling geborgd – iedereen krijgt toegang tot bijscholing, niet alleen degenen die het kunnen betalen.

Elk van deze initiatieven biedt **handvatten** voor actie. Een belangrijke overeenkomst is dat ze allemaal ruimte geven aan *co-creatie met de burger* en dat ze waarden expliciet als randvoorwaarde stellen. Bovendien maken ze gebruik van moderne technologie (zoals SSI, community platforms, simulatie-tools) **in dienst van** de menselijke maat en niet andersom. Ze dienen als voorbeelden die opgeschaald kunnen worden, mits er voldoende steun en begrip is.

De Kamer van Sociale Waarden ondersteunt deze initiatieven door kennisdeling, het formuleren van best practices en waar mogelijk politieke en maatschappelijke agendering. In publicaties wordt bijvoorbeeld uiteengezet waarom deze aanpak structureel **vertrouwen en integriteit** kan versterken in hun respectievelijke sectoren[10]. De Kamer treedt ook op als **verbinder** tussen de losse projecten, zodat ze van elkaar leren en samen een groter geheel vormen.

6. Conclusie: Op Weg naar een Waardige Toekomst

We staan aan het begin van een ambitieuze maar noodzakelijke transitie. Een waardegedreven samenleving – ondersteund door verantwoord ouderschap, bewustzijn en richting, digitale zelfbeschikking en concrete initiatieven – is geen utopie, maar een **werkbaar ideaal**. Dit projectvoorstel voor De Kamer van Sociale Waarden beoogt een integraal beeld te schetsen van hoe we dit ideaal dichterbij kunnen brengen. We hebben gezien dat op alle niveaus – van gezin tot overheid, van analoog tot digitaal – er aanknopingspunten zijn om waarden centraal te stellen.

Belangrijker nog: we hebben de **verantwoordelijkheid** om hier werk van te maken. Als wij het nalaten om nu het goede voorbeeld te geven en structuren te veranderen, dan mogen

De kamer van Sociale Waarden

we van onze kinderen niet verwachten dat de wereld er morgen beter uitziet. De waardensamenleving zal stap voor stap, door ons eigen handelen, vorm krijgen. Het is bemoedigend om te merken dat er al talloze initiatieven lopen (zoals CIV-CARE, CIV-CAMP, CIV-RAMP en anderen) die aantonen dat het *wél kan*: **menselijke waardigheid, transparantie en legitimiteit structureel centraal stellen**[6] in plaats van winst, macht of gemak. Deze initiatieven zijn de bakens van een nieuwe realiteit.

Toch is de reis nog maar net begonnen. Een cultuurverandering kost tijd en vraagt om voortdurende dialoog. Daarom sluiten we af *namens De Kamer van Sociale Waarden* met een oproep en enkele vragen **ter reflectie**:

- **Bent ú bereid om het voorbeeld te zijn?** – Welke waarden leeft u dagelijks voor, en wat zouden anderen (uw kinderen, collega's, burens) daarvan kunnen leren?
- **Waar ziet u kansen om waarden leidend te maken?** – Denk aan uw werkplek, buurt of vereniging: op welke beslissingen of processen zouden gedeelde waarden meer invloed moeten hebben, en hoe kunt u dat bespreekbaar maken?
- **Hoe kunnen we eigenaarschap delen?** – In uw omgeving, worden mensen voldoende betrokken bij zaken die hen aangaan? Zo niet, hoe zouden we meer gedeeld eigenaarschap en verantwoordelijkheid kunnen organiseren, zodat besluiten breder gedragen worden?
- **Een leven lang leren – wat betekent dat voor u persoonlijk?** – Welke nieuwe vaardigheden of inzichten zou u willen oppakken om beter bij te dragen aan een waardensamenleving? En hoe kunnen we elkaar daarin ondersteunen?

De Kamer van Sociale Waarden nodigt iedereen uit om over deze vragen mee te denken en vooral mee te **doen**. Alleen samen – door in praktijk te brengen wat we in theorie bepleiten – kunnen we van de waardensamenleving een realiteit maken. Het is aan ons om te laten zien dat een samenleving gebouwd op waarden niet alleen *wenselijk* is, maar ook *haalbaar* en *haalbaar nu*. Zoals dit voorstel duidelijk maakt, zijn de eerste stenen al gelegd; nu is het tijd om door te pakken en het huis verder te bouwen, steen voor steen, waarde voor waarde.

Bronnen en Citaten: De bovenstaande visie en voorstellen zijn gebaseerd op inzichten en documentatie van De Kamer van Sociale Waarden en bijbehorende projecten, waaronder het federatieve model in de jeugdzorg[7][6], het concept van gedeelde waarden als fundament[2][3], en de principes van Self-Sovereign Identity[12][16]. Diverse praktijkinitiatieven (CIV-CARE, CIV-CAMP, CIV-RAMP) zijn aangehaald om te illustreren hoe de waardensamenleving vorm krijgt in zorg, educatie en crisisbeheer[20][26]. Deze dienen als concrete handvatten om de geschetste visie daadwerkelijk in de maatschappij te implementeren. De Kamer van Sociale Waarden zal zich blijven inzetten om middels dergelijke projecten en moreel kompas de beweging richting een waardige, duurzame en verbonden toekomst te versnellen. Samen kunnen we dit ideaal waarmaken – te beginnen bij onszelf, in het hier en nu.

[1] Visie op een Waarde-gedreven Samenleving

De kamer van Sociale Waarden

<https://www.dekvs.nl/category/toekomst-en-innovatie/visie-op-een-waarde-gedreven-samenleving/>

[2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [16] [18] [19] Wat is federatieve samenwerking? | CIV-CARE Federatief Platform

<https://civ-care.nl/federatieve-samenwerking-wat-is-het/>

[12] [13] [14] De Weg naar Digitale Soevereiniteit: Een Oproep tot Actie voor SSI

<https://www.dekvs.nl/de-weg-naar-digitale-soevereiniteit-een-oproep-tot-actie-voor-ssi/>

[15] Zelf-soevereine Identiteit (SSI) - De Kamer van Sociale Waarden

<https://www.dekvs.nl/category/identiteit-en-cultuur/zelf-soevereine-identiteit-ssi/>

[17] De Geboorte van een Waardesamenleving – De Oprichting van De ...

<https://www.dekvs.nl/de-geboorte-van-een-waardesamenleving-de-oprichting-van-de-kamer-van-sociale-waarden/>

[20] [21] [22] [26] [27] kerkrade.bestuurlijkeinformatie.nl

<https://kerkrade.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/c05dc297-a468-484c-b7dd-7a1827c0be75>

[23] [24] Ubuntu Kernwaarden Archieven - De Kamer van Sociale Waarden

<https://www.dekvs.nl/category/identiteit-en-cultuur/ubuntu-kernwaarden/>

[25] CIV-RAMP: Burgerparticipatie en Weerbaarheid in een Tijd van ...

<https://www.dekvs.nl/civ-ramp/>

[28] Nieuws - CIV Leven Lang Flex

<https://civ-levenlangflex.nl/nieuws/>

Copyright- & gebruiksdisclaimer

Projectvoorstel voor De Kamer van Sociale Waarden: Naar een Waardegedreven Samenleving

© 2025 Alexander Groenheide & Stichting De Kamer van Sociale Waarden, Eygelshoven.
Alle rechten voorbehouden.

1. Auteursrecht en eigendom

Dit projectvoorstel, inclusief titel, opbouw, tekst, begrippenkader en bijbehorende concepten, is beschermd door het auteursrecht. Het intellectuele eigendom berust

De kamer van Sociale Waarden

bij Alexander Groenheide (auteur) en Stichting De Kamer van Sociale Waarden (rechthebbende).

2. Toegestaan gebruik

- Het document mag worden gelezen, intern gedeeld en gebruikt voor persoonlijke of interne beleidsvoorbereiding.
- Citeren uit dit document is toegestaan, mits in redelijke omvang en met duidelijke bronvermelding:
“Projectvoorstel voor De Kamer van Sociale Waarden: Naar een Waardegedreven Samenleving, Stichting De Kamer van Sociale Waarden, 2025.”
- Bij iedere verkorte weergave of samenvatting dient de strekking van de tekst te worden gerespecteerd.

3. Niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming

Zonder voorafgaande, uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van Stichting De Kamer van Sociale Waarden is het **niet** toegestaan om:

- dit projectvoorstel geheel of gedeeltelijk te verveelvoudigen, te publiceren of openbaar te maken, in welke vorm dan ook (waaronder druk, kopie, digitaal, audio of video);
- de tekst te bewerken, aan te passen of onder eigen naam of logo te verspreiden;
- het document of substantiële delen daarvan commercieel te exploiteren of in commerciële trajecten te gebruiken;
- het projectvoorstel te presenteren als officieel standpunt van derden of andere organisaties dan Stichting De Kamer van Sociale Waarden.

4. Conceptueel karakter en geen aansprakelijkheid

Dit document heeft het karakter van een conceptueel en beleidsvoorbereidend voorstel. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend en het vormt geen juridisch bindende toezegging, overeenkomst of garantie.

Stichting De Kamer van Sociale Waarden en Alexander Groenheide aanvaarden geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, voortvloeiend uit het gebruik van (delen van) deze tekst, noch voor beslissingen die op basis hiervan worden genomen.

5. Aanvragen en correspondentie

Verzoeken om (her)gebruik, overname, vertaling, aanpassing of publicatie van (delen van) dit projectvoorstel kunnen worden gericht aan:

Stichting De Kamer van Sociale Waarden

t.a.v. het bestuur / de voorzitter

De kamer van Sociale Waarden

Laurastraat 87, 6471 JJ Eygelshoven

E-mail: info@dekvsw.nl